

Rupsenplaag Omstreeks 1800

In een geschrift uit 1807 (*"Verhandeling over de verwoestingen door schadelijke dennen-rupsen aangerigt, en de middelen tegen dit kwaad en de natuurlijke historie van deze rupsen"*, door O. ten Cate) stond de volgende beschrijving van de bestrijding van een plaag van de *"Dennen- of Pijnrups, Phalaena Bombyx pini LINN."*:

"Onder alle kunstige vernielingsmiddelen blijven het verzamelen van het Rups-gespinn, der Eijeren, der Poppen, benevens het doden der Schemerings- en Nachtvinders door aangestokene kleine vuren, als mede het vangen der Dagkapellen, nog altoos de meest gepaste en heilzame middelen," zo stelt de schrijver.

Hoe dat in de praktijk ging, bleek uit het verslag van een rupsenbestrijding uit het jaar 1792 in een niet nader genoemd gebied in Pruisen:

1. In maart werd het mos, alsmede de afgevallen dennenaalden op hopen geharkt en verbrand.
2. In mei en juni, toen de rupsen de afgevreten gebieden verlieten en naar nieuwe streken trokken, werden greppels gemaakt van 2 voet breedte en 1 voet diepte, ter lengte van 26.000 roeden, waarin omstreeks 25 miljoen rupsen zijn omgekomen.
3. Rupsen zoeken: $2\frac{1}{2}$ miljoen.
4. In juli: 1860 schepels poppen werden er verzameld; in totaal 12 miljoen *"Chrijsaliden"*.
5. Augustus: deels vangen met behulp van kleine in de nacht aangestoken

vuren, deels door het vangen bij dag: 937 schepels oftewel 12 miljoen kapellen. 6. Na augustus: eieren zoeken en vernietigen: 7 schepels oftewel 30 miljoen eieren.

Voor al dit werk waren van tijd tot tijd in 9 afgevreten of beschadigde bossen (grootte onbekend) 5336 mensen, meest vrouwen en kinderen, bezig geweest.

Toch was dat bij lange na niet genoeg: van 5 miljoen kaalgevreten bomen waren er in totaal ongeveer 50 miljoen rupsen in 6 maanden vernietigd, d.i. van iedere boom ongeveer 10 rupsen, *"terwijl echter op ééne stam honderden te gelijk leven"*.

"De hoofdzaak moet dus bij de vernieling dezer Insekten de Natuur verrigten, welke, door een alwijs Wezen bestuurd, zeker met hare hulp niet zal uitblijven".

In zijn kritiek stelt de schrijver dat de methoden 1, 2 en 5 misschien het meest nuttig zullen zijn. Tegen methode 5 heeft hij echter ook bedenkingen; men kan bij het gebruik van schepels o.a. oneerlijkheid niet vermijden:

"--men late alleen de vrouwelijke Kapellen door vrouwen, kinderen, enz. op-lezen, iedere honderd aan een draad rijgen, aan welks eind eene naainaald vastgemaakt is, aan het andere eind een dwarshoutje van 2 duim lang en $\frac{1}{4}$ duim dik, en betale dus naar redelijkheid bij de honderd stuks. Bij het afleveren heeft men slechts eenige rijgsels te tellen, dan zullen de afleveraars zeker geen bedrog durven wagen."

Jan de Gooijer